

JUGOSLAVIJA O TITU 1980, Tanjug — Izdavački centar
Komunist, Beograd, 1980, 505.

Неодамна, во издание на новинската агенција Танјуг и издавачкиот центар Комунист, излезе од печат книгата под наслов „Југославија за Тито 1980“.

Книгата, што по овој повод сакаме да ја презентираме и на научната јавност и на пошироката читачка публика, е составена од најтажните и најпотресните зборови кои новинската агенција Танјуг ги испраќаше во земјата и во светот во времето на последните месеци од животот на претседателот Јосип Броз Тито, а и по најтажниот момент по поновата историја на југословенските народи. На страниците на оваа книга се говори за Титовата смрт, за смртта на човекот кој ја создаваше историјата на оваа земја и силно влијаеше на светската историја, човекот чија борба и творештво станаа инспирација не само на неговите народи, туку на сите народи кои во неговиот век се бореа за слобода, за подобар и посрекен живот, за правда и еднаквост.

Новинарите на Танјуг, коишто всушност ја направија оваа книга, и издавачите на книгата направија извонредно голем напор со оглед на тоа што сиот тој материјал го публикуваа за прилично кус период. Целокупниот текст на книгата е поделен на девет поглавја и тоа според хронолошкиот тек на настаните и карактерот на информациите. Она што може да се почувствува од содржината на книгата, може и да се види преку богатиот илустративен дел од 168 фотографии.

На ваков начин композирана и опремена оваа публикација претставува своевиден документ за сеопштата жалост на еден народ, за тагата којашто се гледаше и физички се чувствуваа, која беше вселена во домовите, фабриките, установите, школите, разлеана низ улиците и полињата, насекаде каде што живеат и работат луѓето.

Оваа публикација ќе остане како трајно сведоштво на достоинството на Титова Југославија и заветот дека ќе продолжи да чекори во иднината по Титовите патеки на слободата, мирот, независноста, соработката со сите, творештвото и ху-

манизмот. Богатиот преглед на изјави на познати и непознати Југословени сведочи дека никогаш една земја не била толку обединета во тага, гордост и љубов.

Во предговорот кон книгата, што го напиша Доброслав Кулафиќ, помеѓу другото, пишува: „Се запознавме со досега невидена комеморација на сите жители на оваа земја, кои во тие денови, каде било да се наоѓаа, беа најобединети од кога и да било. Со Тито, и околу Тито. Никогаш Белград не бил поблиску до Гостивар, Жабљак, Бугојно, Целје и Прибој, или до кое било друго место во земјата отколку овие денови, најтажните во нашата историја. Тоа беа денови, кога зборуваа најсилните, а останатите го доживуваа она за што немаа доволно сила и вистински зборови да го искажат“ (8).

Во првото поглавје под наслов „Денови на стравувања и надежи“ (13—27) се поместени секојдневните известувања на Танјуг за здравствената состојба на другарот Тито, почнувајќи од 3 јануари до 3 мај 1980 година.

„Мислевме дека љубовта е лек“ (28—48) е наслов на второто поглавје во кое се објавени само дел од телеграмите, писмата и пораките со најискрени желби за поскоро оздравување на другарот Тито. Пораките беа упатувани во Љубљана уште од јануари 1980 година, веднаш по првото соопштение дека претседателот Тито е примен на лечење. Четири полни месеци Југословените живеаа од соопштение до соопштение на лекарскиот конзилиум за здравствената состојба на другарот Тито. Во клиничкиот центар во Љубљана беа испратени десетина илјади писма, но и во овие стотина објавени на неколку страници може да се најде она што е заедничко на сите: љубов спрема Тито, желба за негово оздравување и гордост поради неговата величина.

Третото поглавје „Беше чест да се живее во Титово време“ (49—59) започнува со извештајот на лекарскиот конзилиум што беше соопштен на југословенската и светската јавност на 4 мај 1980 година, непосредно по смртта на претседателот Јосип Броз Тито. Овде е поместен и Прогласот на Централниот комитет на Сојузот на комунистите на Југославија и Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија по повод смртта на претседателот на СФРЈ и претседател на Претседателството на СФРЈ, претседател на Сојузот на комунистите на Југославија, маршалот на Југославија и врховниот командант на вооружените сили на СФРЈ Јосип Броз Тито.

„Тито не може да умре“ (61—130) е наслов под кој е објавен само дел од вестите и информациите што пристигнуваа од сите редакции и дописништва на Танјуг. Тоа се најтажните вести, со една единствена порака: цела Југославија е во длабока болка. Во деновите на жалост милиони Југословени се запишаа во книгите на жалост во фабриките, месните заедници,

општините, касарните и караулите, во Собранието на СФРЈ, училиштата, установите, нашите дипломатски и други претставништва во странство, во клубовите на нашите работници и секаде каде што чука срцето на Југословените и нивните пријатели.

Во петтото поглавје под наслов „Според Тито ќе нè познава иднината“ (131—239) поместени се говорите на највисоките раководители на федерацијата, одржани на комеморативните седници. Во моментите кога цела Југославија беше обвиена во тага, на комеморативните собири, највисоките политички личности изразија, во името на сите, одлучност да се продолжи Титовото дело во изградувањето на независна, неврзана, социјалистичка самоуправна Југославија, татковина на рамноправни народи, земја на творештвото и прогресот.

Зборувајќи за величината на Титовата личност Владимир Бакариќ, член на Претседателството на СФРЈ и ЦКСКЈ, во својот говор вели: „Една голема епоха во историјата на човештвото во Тито најде свој човек, човек кој ја разбираше и кој нејзините проблеми со гигантска снага ги водеше кон решавање. Оттаму неговиот углед меѓу луѓето и меѓу народните маси ширум светот, меѓу пријателите и непријателите“ (135).

Во шестото поглавје под наслов „Ние за Тито“ (241—335) се изложени сеќавањата на средбите со Тито и мислењата за неговата историска појава. На овие страници, најпрвин, можеме да ги читаме сеќавањата на народните херои. Тие, околу две стотини, од целата земја, дојдоа да се поклонат, да му оддадат почит последен пат на најголемиот меѓу нив, на трократниот херој на оваа земја. Од големиот број објавени сеќавања и мислења би ги спомнале следните: Михајло Апостолски, Родољуб Чолаковиќ, Владимир Дедиер, Дане Петковски, Илија Цувалековски, Ѓурѓа Бједов, Драган Ташковски, Пепца Кардељ, Павле Савиќ, Страхил Гигов и многу други.

„Последното патување на „Синиот воз“ (337—356) е наслов на седмото поглавје. Во него се говори за последното патување на „Синиот воз“, кој на 5 мај, рано изутрина, тргна од Љубљана кон Белград, носејќи го ковчето со посмртните останки на претседателот Тито до последната станица на неговиот динамичен и плодотворен животен пат.

Во осмото поглавје под наслов „Животот згасна, делото продолжува да живее“ (357—413) се зборува за сè она што се случуваше во Собранието на СФРЈ додека ковчето со посмртните останки беше изложен во холот на Собранието од 5 до 8 мај 1980. За тоа време стотици почесни стражи се сменија за да ја оддадат последната пошта на Јосип Броз Тито. Непрегледна колона од милиони Југословени и странски државјани, три дена и три ноќи, дефилираше покрај одарот на југословенскиот великан.

Деветтото поглавје го носи насловот „Титовото дело, патоказ во иднината“ (415—495). Во првиот дел на ова поглавје објавени се неколку десетини авторски прилози за Тито, на наши новинари и угледни јавни и политички работници. Во вториот дел изнесен е револуционерниот и творечкиот животен пат на Јосип Броз Тито, збогатен со многу цитати и изјави за најсудбоносните моменти и за најгорливите прашања во извојувањето и оживотворувањето на југословенската социјалистичка револуција.

Завршувајќи го овој краток осврт на книгата за Тито, да напомниме дека новинската агенција Танјуг е основана на Титова иницијатива непосредно пред Второто заседание на АВНОЈ. Огромниот труд што новинарите го вложија при пишувањето и собирањето на овој обемен материјал е само еден гест на благодарност за сè она што Јосип Броз Тито го стори за развојот и успехот на југословенската наука и култура.

Преку оваа книга, којашто се ограничува на преживувањата во Титовата земја, заедно со книгата која говори за реагирањата во светот, современите изразуваат признание на Титовото дело, а за идните генерации таа ќе претставува непресушен извор и инспирација за постојано револуционерно дејствување и менување на општеството, за хуманост, правда и среќа.

Слободанка МИЛОШЕВИЌ